

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

18^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1910

Penning op de geboorte van een vierling.

In den catalogus van den door de firma R. W. P. DE VRIES te Amsterdam van 17 — 22 Maart 1910 geveilden „*Amsterdamsche Atlas*” van den heer D. C. MEYER JR. kwam onder n°. 228 voor eene afbeelding van een penning „ter gedagtenisse van vier dochters, ter eener dragt gebooren den 23 Juni 1712”.

Het bleek mij, dat deze afbeelding een oude afdruk was van den origineelen, misschien unieken penning, bij die gelegenheid gegraveerd, waarbij eene korte verklaring in handschrift uit de 18de eeuw was gevoegd.

De afdruk vertoonde dus beide zijden in spiegelschrift, en hiernaar is de afbeelding vervaardigd, die bij dit artikel is gevoegd en die den penning vertoont, zooals hij oorspronkelijk is geweest.

Sommige letters van de keerzijde zijn door de weinige diepte der gravure niet even duidelijk op den papieren afdruk leesbaar, hetgeen ook op de afbeelding te zien is. We vonden den penning echter te merkwaardig, om de afbeelding er niet bij te voegen; misschien, dat het origineel nog eenmaal voor den dag zal komen!

De voorzijde bevat het volgende opschrift:

Ter gedagtenisse
Dat HILLETJE TOMAZ,
Huysvrouw van JOSUA HEN,
den 13 Juny 1712 ter Wereld gebragt
heeft Vier Dogters! welke 's anderen
Daegs in de Nieuwe-Kerk
Gedoopt! en genoemt sijn,
ELISABET, MARIA, KATHARINA, en NEELTJE.

Daaronder de „vier dogters”, die door den onbekenden graveur wel geïdealiseerd zullen zijn, en er bijzonder welvarend uitzien.

De keerzijde bevat het volgende versje :

Loosduyn 'k geloof het niet,
 Schoon men twee Bekkens siet,
 Ja 't bort, en Moeder noemt
 En kinderen verbloemt :
 Maer weet dat aan het Y,
 In 't best van 't Jaar getij,
 Vier Dogters, 't eener dragt
 Ter Wereld zijn gebragt.

De heer P. J. KAPTEIJN had de welwillendheid in het archief der stad Amsterdam onderzoek te doen naar deze merkwaardige geboorte en gaarne breng ik hem dank voor zijne gedane moeite, waardoor ik de volgende bijzonderheden omtrent de „gelukkige” ouders te weten kwam. De ondertrouwakte verhaalt ons niets van 's mans maatschappelijke positie, evenmin wordt iets gevonden in de geregelde stukken van de weeskamers betreffende zijne familie. Dat de vader, die, zooals we verder zullen zien, in 1712 in de Goudsbloemstraat woonde, tot eene zeer eenvoudige familie behoorde, blijkt echter uit een drietal poortersakten ; waarin genoemd worden :

1°. 22 Aug. 1699. JOSUA HEN, fulpwerker, soon van KAREL HEN, bierdrager en poorter.

2°. 11 Sept. 1720. ISAAC HEN, knoopmaker, soon van ABRAHAM HEN, arbeyder en poorter.

3°. 28 December 1742. ISAAK HEN, (zonder vermelding van beroep) zoon van JOSUA HEN, in sijn leven fulpwerker en poorter. (JOSUA was dus in 1742 reeds overleden).

De dbopinschrijving (Nieuwe Kerk, 14 Juni 1712) luidt aldus :

Op den 14 Junij d°. ZEGERS.

ELISABETH	JOSUA HEN	} (Ouders).
&	HILLETJE TOMAS	
MARIA		} (Getuigen).
&	CAREL HEN	
CATRINA	ELISABET DE VERVACK	
&	LODEWIJK' HEN	
NEELTJE	NEELTJE CASPERS	
	ISACK HEN	
	CATRINA DE VERVACK	
	TOMAS HEN	
	MARIA HEN.	

Het versje op de keerzijde doelt op de sage van Loosduinen, de wonderbare bevalling van de Gravin VAN HENNENBERG van een — driehonderd vijf en zestigling!

De *Oude Tijd* 1874, pag. 192 meldt hiervan het volgende: „De zuster van den Roomschen Koning WILLEM VAN HOLLAND was gehuwd met den Graaf VAN HENNENBERG, maar zij hield veeltijds haar verblijf te Loosduinen, omdat zij daar huis en hof bezat, waarom zij dan ook wel het Vrouwtje van Loosduinen plagt genoemd te worden. Tot de eigenzinnige begrippen dezer vrouw behoorde ook, dat zij stijf en sterk staande hield, dat het eene onmogelijkheid was, „dat een wijf meer dan één kint tot ééner dracht mochte hebben bi éénen man”; en toen 't eens gebeurde, dat een vrouw in 't dorp van een tweeling beviel, schold zij dat arme wijf — men kan wel raden waarvoor. 't Baatte niet, of deskundigen haar beter poogden te onderrigten, „ende meesters haer informeerden, dattet natuerlic waer.” Tot haar straf nu, omdat zij „Gods mogentheyte, die meester is der meesters en der natuere, daerin niet bekennen en woude” zoo beviel zij zelve van zooveel kinderen, als er dagen in het jaar zijn. Die kinderen zijn te Loosduinen gedoopt; de doopbekkens, die daartoe gediend hebben,

worden er nog in de Kerkekamer bewaard, en velen hebben ze gezien.”

VAN STOCKUM 1), II, pag. 281, verhaalt, dat de Gravin te Rotterdam begraven ligt en dat haar grafschrift vermeldt, dat zij stierf bij de bevalling van tweelingen: JAN en ELISABETH. Deze schrijver houdt het er voor, dat de door de Gravin VAN HENNEBERG gehoonde vrouw haar op goeden Vrijdag zooveel kinderen toewenschte, als er dagen in het jaar waren. Daar het Nieuwe jaar toen nog op Paschen inviel, is het waarschijnlijk, dat de beide nog overige dagen van het jaar bedoeld zijn. 2)

Dat de geboorte van de vier dochters een gebeurtenis was, die niet onopgemerkt voorbij ging, en de kinderen veel bekijks hadden, spreekt van zelf.

In JAN VAN GYSEUS' 41° *Maandaagse Amsterdamsche Mercurius* van 1712 wordt het feit aldus bezongen :

Amsterdam, den 13 Juny (1712).

Zijt gy begeerig na wat nieus, zoo hou eens let,
 CATRIJN, CORNELIA, MARIA, ELIZABET,
 Zijn zeeker Borger Man hier 't eender dag Gebooren,
 Zijn Vrouw schoon jong, en kleyn, die had der zes te vooren
 In 't leven, die zy had by hem geteeld in d'Egt,
 Dien goede man zijn Van is *Hen*, maar mogt met regt
 Hy *Haantje*, en zijn Vrouw de Naam van *Leg Hen* draagen,
 Is zulk een Man niet waard in Goud te zijn beslaagen,
 Stel ik 't oordeel van alle eerb're Vrouwtjes, wien
 Bij troepen loopen om die Kindertjes te zien,
 En hem die 't meesterstuk zo loflijk uytgevoerd heeft ;
 Maar 'k kanje zeggen dat het my al wat ontroerd heeft,
 Toen ik het hoorden, want 'k heb in de Gouds-Blomstraat
 Voor twee jaar nog gewoond, daar *Hen* die *Haane* daad,

1) W. P. VAN STOCKUM. *'s-Gravenhage in den loop der tijden*. 's-Gravenhage, 1889, 2 dln.

2) Zie ook ISAAC LE LONG, *Kabinet van Nederlandsche en Kleefsche Outheden*. Amsterdam, 1727—1733, deel III, blz. 131—136 en de aldaar vermelde bronnen.

Heeft uytgevoerd, maar wou niet of ik was vertrokken,
 Of ik als *Hen* ook zo veel *Kuykens* kreeg te klokken ;
 Hoe wel ik buyten pijn, en banden graag beken,
 Dat ik op veer na zulk een Haantje niet en ben,
 Ik wouw 't ook niet, want ik zag met Merkuuren maaken,
 Voor zo veel Kind'ren dog niet aan de kost te raaken ;
 Ik gun aan *Hen* en aan zijn Vrouwtje deze vreugt,
 Veel beter, als my zelfs, dewijl het my nog heugt
 Wat arm geweld de komst vån eentje al kan baaren,
 Als 't Voolwijks schuytje legt gereet om af te vaaren,
 Dat daar een Battaljon van Wyven is omtrent,
 Ten minsten zijnder dan tot vier een Regiment,
 Of twee van nooden, om het Vrouwtje te onder schraagen ;
 Neen Vrinden 't heeft de eer niet van my te behaagen,
 Dewijl my 't harsen werk zou scheuren door 't geraas,
 Ik liep wis op zijn Fransch de deur uit als een Haas,
 Vrind *Hen*, 'k gun u die vreugd van zo te helpen Roejen,
 En datje u Kindertjes in deugden op ziet groejen.'

Dit is de eenige, mij bekende Nederlandsche penning, waarop de geboorte van een vierling herdacht wordt ; dubbel jammer dus, dat het oorspronkelijke stuk niet meer bekend is.

De sterfpenning van ANNA ROEMERS van 1665 herdenkt eveneens een grooten kinderzegen. De dragers, die haar lijk grafwaarts droegen, ontvingen een ovalen zilveren penning, op de voorzijde een naar links gewend doodshoofd, waarop een brandende lamp, onderaan op een cartouche: De Doot is, — Een Inganck — Ten Leven. Op een boven de voorstelling aangebracht lint: Salig Sijn de Dooden die in den Heere sterven. De keerzijde bevatte het volgende gegraveerde inschrift: omdat u Laeste Plight— mijn Lijk ter Aerde leyt — Wort u dit kleijn Geschenck — Vereert tot Danckbaerheit — ter Gedachtenis van — ANNA ROEMERS obiit — den 18 december — 1665 — out 59 Jaer, moeder — van 22 kinderen.

A. O. VAN KERKWIJK.

